

Костюкевич А. М., к.е.н., доцент, Демчук А. В., студентка
(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне), **Костюкевич К. Р., студентка**
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДТРИМКИ МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Проаналізовано вітчизняний і зарубіжний досвід підтримки молодіжного підприємництва. Доведено потребу розроблення механізму підтримки молодіжного підприємництва в Україні. Запропоновано концептуальну модель механізму розвитку молодіжного підприємництва, що базується на SADT-методології, за допомогою якої аналізуються функції, що виконує система, описуються специфікації вимог і функцій проектованої системи та проектується системи.

Ключові слова: підприємництво; молодіжне підприємництво; механізм підтримки підприємництва; SADT-методологія.

Вступ. Підприємництво є основним фактором розвитку інноваційної економіки. Соціологічні дослідження свідчать, що молодь краще пристосована до підприємництва, прагне до фінансової свободи. Отже, стимулювання саме молодіжної підприємницької активності може стати суттєвою передумовою для розвитку інноваційної економіки в Україні.

Дослідження показали, що українська молодь має меншу схильність до підприємницької діяльності, ніж мешканці країн Західної Європи та інших розвинених країн [1]. Водночас українські стратегії та програми розвитку підприємництва не мають достатньо механізмів та інструментів підтримки молодіжного підприємництва та не інтегровані у навчально-виховний процес на рівні закладів середньої та вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень. Тема молодіжного підприємництва ґрунтовно розглянута в наукових працях закордонних фахівців з молодіжних питань, таких як Г. Уільямсон, Р. Макдональд, Ф. Коффілд. Проблемами молоді та молодіжного підприємництва займаються ряд вітчизняних вчених, а саме Ю.О. Белкін, М.Ф. Головатий, В.А. Головенько, В.А. Гросул, І.Л. Демченко, О.М. Костенко, А.О. Левченко та ін.

Однак, незважаючи на вагомість зазначених напрацювань, не вирішеними залишаються проблеми розроблення механізмів підтримки молодіжного підприємництва в Україні.

Постановка завдання. На сьогодні існує недостатньо публікацій, які б акцентували увагу на висвітлення поняття та розвиток молодіжного підприємництва, його державну підтримку. Здебільшого ці питання розглядаються у контексті молодіжної політики у комплексі з питаннями дозвілля та стану здоров'я, політичної та громадської активності, сімейних цінностей та ін. [1]. Тому актуальним є дослідження механізмів підтримки молодіжного підприємництва в Україні та за кордоном та можливість їх адаптації до інституційних умов України.

Наукові результати. У сучасній економічній літературі молодіжне підприємництво розглядається як елемент підвищення рівня зайнятості молоді, як умова створення нових робочих місць. Науковці характеризують молодіжне підприємництво як особливий вид економічної активності молоді, спрямований на досягнення економічних інтересів, розкриття творчого потенціалу та самореалізацію молоді [1].

В Україні прийнято достатньо нормативно-правових документів, які визначають місце самозайнятості молоді в молодіжній політиці та в системі зайнятості населення. Так, Кабінетом Міністрів України затверджено Концепцію Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки, метою якої є створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості [2].

В Концепції зазначається, що розвиток молодіжного підприємництва планується реалізовувати шляхом удосконалення існуючої нормативно-правової бази та систематизації преференцій для молодих підприємців, формування підприємницьких навичок молоді. Особливістю механізму організації роботи з молоддю є реалізація молодіжної політики на основі взаємодії існуючої вертикалі управління з інститутами громадянського суспільства.

Відповідно до Закону України «Про зайнятість населення», для стимулювання самозайнятості населення, підприємницької ініціативи держава забезпечує надання безоплатних індивідуальних і групових консультацій з питань організації та провадження підприємницької діяльності із залученням на громадських засадах працівників органів державної влади [3]. А в законі «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді» зазначається, що

держава сприяє створенню молодіжних бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів для реалізації програми підготовки молоді до підприємницької діяльності, надання інформаційних та консультативних послуг. З цією метою розробляється та реалізується система заходів підтримки підприємництва молоді, включаючи довгострокове пільгове кредитування, забезпечення виробничими приміщеннями, страхування комерційного ризику [4].

Порівняно з вітчизняною практикою підтримки молодіжного підприємництва, за кордоном існує ширший спектр інструментів підтримки самозайнятості молоді та молодіжного підприємництва. В більшості країн Євросоюзу, усвідомлюючи важливість малого бізнесу для економіки, вживають заходів, спрямованих на формування підприємницького потенціалу та створення сприятливих ринкових умов для розвитку молодіжного підприємництва.

У США Законом «Про партнерство у виробничому навчанні» передбачено підготовку молоді до підприємництва, що дозволяє наблизити сучасну підприємницьку освіту до вимог сучасного суспільства. США зацікавлені в розвитку молодіжного підприємництва з кількох причин. Економіку США складають більш ніж 28 млн малих підприємств, що представляють 99,7% всіх роботодавців країни. Вони виплачують 45% всього фонду заробітної плати. Малі підприємства щорічно протягом останніх років створюють від 60 до 80% нових робочих місць. З кожних 100\$, отриманих приватними фірмами, 68\$ повертаються у вигляді місцевих податків, заробітної плати та інших статей витрат.

Близько 24% економічно активного населення США – молодь, близько 6 млн молодих людей займається бізнесом. У Штатах діє неймовірна кількість різних програм з підтримки підприємців. Зокрема, бізнесмени підтримують молодих підприємців через програми навчання і розвитку бізнесу (The Center for Entrepreneurship); бізнес-простір при університетах (бізнес-кампуси, дискусійні клуби, консультаційні організації і т.п.); фонди (корпоративні, венчурні, благодійні, фіндрайзинг, краудфандинг); бізнес-акселератори та інкубатори [5].

У Великобританії застосовуються різні механізми підтримки молодіжного підприємництва. По перше, це перехід від шефства і меценатства до втручання у навчальні програми та технічне забезпечення навчання. Великі корпорації виділяють кошти, навчальні програми, узгоджені з Міністерством освіти і науки та відповідають вимогам сучасного ринку.

Державна підтримка молодіжного підприємництва полягає у створенні сприятливого клімату для здійснення підприємництва, що полягає у зменшенні бюрократичних процедур, та сприянні зниженню витрат на створенню власного бізнесу; реалізація програм консультування та наставництва для молоді, яка планує відкривати власну справу; надання кредитів за нижчими відсотковими ставками; розвиток волонтерських рухів, які підтримують стартапи, які реалізуються безробітною молоддю реалізація програм допомоги безробітним, які бажають розпочати власний бізнес [6].

У Німеччині фірми підтримують університети, відкриваючи кафедри підприємництва, де студенти розробляють бізнес-плани і готуються стати підприємцями.

Закордонний досвід підтримки молодіжного підприємництва свідчить про застосування різних видів фінансових стимулів. У Швеції для заснування власної справи молоді безробітні можуть звернутися за фінансовою допомогою у вигляді субсидії, яка надається на шість місяців і дорівнює обсягу щоденної допомоги з безробіття за піврічний період.

В Австрії та Франції важливим засобом підтримки молодіжного підприємництва є надання безпроцентних позик та виплата всієї суми допомоги по безробіттю за максимальний період.

У Греції державна підтримка молодіжного підприємництва полягає у наданні пільгових кредитів, податкових пільг, а також фінансуванні закупівлі обладнання та оренди приміщень.

В інших країнах Європейського Союзу (Польща, країни Балтії, Угорщина, Чехія, Словаччина) застосовуються однакові механізми підтримки молодіжного підприємництва: надання субсидій, пільгових кредитів, позик тощо.

Отже, в країнах ЄС поширені непрямі фінансові методи підтримки молодіжного підприємництва: субсидування, пільгове кредитування, пільгове оподаткування, а також програми консультування та наставництва для молоді. Більшість із цих механізмів можуть бути реалізовані в Україні в умовах чинної нормативно-правової бази.

Система розвитку молодіжного підприємництва потребує підтримки на різних рівнях економічної системи. Це обумовлено рядом факторів, що впливають із особливостей цього специфічного виду діяльності. Основними з них є:

- сфера молодіжного підприємництва охоплює молодь різного віку, серед яких є неповнолітні, що обмежує їх правоздатність, а тому потребує застосування спеціальних механізмів регулювання;

- молодіжне підприємництво розпочинається, переважно, в умовах відсутності досвіду команди (або незначного досвіду), що значно підвищує ризики такої діяльності та потребує застосування різних форм бізнес-інкубації і менторської підтримки;

- підприємці-початківці, як правило, не мають власних ресурсів для започаткування власної справи, тому для стимулювання такого виду діяльності потрібно розвивати мережу фінансової підтримки новостворених молодіжних бізнес-проектів.

Цілісний механізм підтримки молодіжного підприємництва може ефективно функціонувати і давати очікувані результати, якщо він забезпечуватиме одночасне дотримання таких умов:

- достатньо велика частина молоді мотивована, має бажання та схильність займатися підприємництвом;

- для осіб, що мають бажання займатися підприємництвом, створено можливості для набуття необхідних здатностей щодо організації та розвитку бізнесу;

- підприємці-початківці мають можливості залучати ресурси для заснування власної справи.

З урахуванням наведених умов та особливостей можна побудувати концептуальну модель розвитку молодіжного підприємництва.

Для вирішення цього завдання ми застосуємо методологію SADT (Structured Analysis and Design Technique), що дозволяє побудувати модель системи та стандарт цієї методології IDEF0 (Icam DEFinition, де Icam – це Integrated Computer Aided Manufacturing) [7], що є загально визнаним підходом до опису функцій будь-якої організаційно-технічної чи організаційно-економічної системи.

Методологія SADT (створена на основі SASD методології) є однією із найвідоміших методологій аналізу і проектування систем. Її особливістю є те, що вона моделює такі властивості систем як управління, зворотній зв'язок і ресурси. За допомогою SADT-методології вирішуються такі основні завдання (для систем будь-якого типу):

- аналіз функцій, виконуваних системою;
- опис специфікацій вимог і функцій проектованої системи;
- проектування системи.

Саме здатність виконувати наведені завдання спричинила вибір даного методу дослідження. При цьому ми обмежимося лише структурним моделюванням на рівні моделей вищих рівнів, що дасть змогу зрозуміти основні структурні елементи системи та їх

взаємозв'язки, необхідні для отримання виходів системи, основними з яких на загальнодержавному рівні ми визначили:

- довгостроковий потенціал розвитку економіки;
- розвиток креативних індустрій з високою доданою вартістю;
- підвищення зайнятості молоді.

На основі наведеного побудовано концептуальну модель розвитку молодіжного підприємництва (див. рисунок).

Рисунок. Концептуальна модель розвитку молодіжного підприємництва

Концептуальна модель складається з чотирьох підсистем: 1) загальнодержавний рівень; 2) регіональний рівень; 3) освітня підсистема; 4) інфраструктурна підсистема.

Таким чином, механізм розвитку молодіжного підприємництва є складною системою, що охоплює багато елементів, що пов'язані між собою спільними цілями, завданнями, проектами та функціями. І від якості цих системоутворюючих зв'язків залежить ефективність функціонування цієї системи.

Висновки. В Україні створено достатньо інституційних передумов для розвитку молодіжного підприємства. Проте, щоб механізм підтримки виконував поставлені на нього завдання, потрібно, щоб усі підсистеми працювали як єдине ціле, що дасть змогу для самореалізації молоді і сформує стійкий довгостроковий потенціал розвитку країни.

1. Гросул В. А., Дядюк М. А., Зубков С. А., Сучасний досвід, проблеми та перспективи розвитку молодіжного підприємництва в Україні. URL: <http://elib.hduht.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2768/1> (дата звернення: 11.10.2019).
2. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 рр. : розпорядження Кабінету України від 30.09. 2015 р. № 1018-р. URL: <http://zakon.rada5.gov.ua/laws/show/1018-15> (дата звернення: 15.09. 2019).
3. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 24. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (дата звернення: 15.10. 2019).
4. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 05.02.1993 р. № 2998-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 13. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12> (дата звернення: 15.10. 2019).
5. Empowering Entrepreneurship Success: Junior Achievement's 2010. Teens and Entrepreneurship Survey. New York, 2010. URL: <http://www.ja.org> (дата звернення: 11.10.2019).
6. Walsh, K. (2011). The encouragement and support for youth self-employment in the United Kingdom: comparisons with the approach in Spain. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:f5QMQHfVX9kJ:ec.europa.eu/social/BlobServlet%3FdocId> (дата звернення: 11.10.2019).
7. Integration Definition For Function Modeling (IDEF0). Draft Federal Information Processing Standards Publication 183, 1993 December 21.

REFERENCES:

1. Hrosul V. A., Diadiuk M. A., Zubkov S. A., Suchasnyi dosvid, problemy ta perspektyvy rozvytku molodizhnoho pidpriumnytstva v Ukraini. URL: <http://elib.hduht.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2768/1> (data zvernennia: 11.10.2019).
2. Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy «Molod Ukrainy» na 2016-2020 rr. : rozporiadzhennia Kabinetu Ukrainy vid 30.09. 2015 r. № 1018-r. URL: <http://zakon.rada5.gov.ua/laws/show/1018-15> (data zvernennia: 15.09. 2019).
3. Pro zainiatist naseleennia : Zakon Ukrainy vid 05.07.2012 r. № 5067-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2013. № 24. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (data zvernennia: 15.10.2019).
4. Pro sprianniia sotsialnomu stanovlenniu ta rozvytku molodi v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 05.02.1993 r. № 2998-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1993. № 13. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12> (data zvernennia: 15.10.2019).
5. Empowering Entrepreneurship Success: Junior Achievements 2010 Teens and Entrepreneurship Survey. New York, 2010. URL: <http://www.ja.org> (data zvernennia: 11.10.2019).
6. Walsh, K. (2011). The encouragement and support for youth self-employment in the United Kingdom: comparisons with the approach in Spain. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:f5QMQHfVX9kJ:ec>.

europa.eu/social/BlobServlet%3FdocId (data zvernennia: 11.10.2019).
7. Integration Definition For Function Modeling (IDEF0). Draft Federal
Information Processing Standards Publication 183, 1993 December 21.

**Kostiukevych A. M., Candidate of Economics (Ph.D.), Associate
Profesor, Demchuk A. V., Senior Student** (National University of Water
and Environmental Engineering, Rivne), **Kostiukevych K. R., Senior
Student** (Taras Shevchenko National University of Kyiv)

NATIONAL AND FOREIGN EXPERIENCE OF SUPPORTING YOUTH ENTREPRENEURSHIP

The national and foreign experience of supporting youth entrepreneurship is analyzed. Compared to the domestic practice of supporting youth entrepreneurship, there is a wider range of tools to support youth self-employment and youth entrepreneurship abroad. In most EU countries, recognizing the importance of small business to the economy, they are taking steps to build entrepreneurial potential and create favorable market conditions for the development of youth entrepreneurship. There are various mechanisms and models of support for youth entrepreneurship in the world that are integrated into youth education and training systems. In particular, indirect financial support for youth entrepreneurship: subsidies, preferential lending, preferential taxation, and counseling and mentoring programs for young people.

The need to develop a mechanism for supporting youth entrepreneurship in Ukraine has been proved. A conceptual model of the mechanism of youth entrepreneurship development based on SADT methodology is proposed, by which the functions performed by the system are analyzed, specifications of requirements and functions of the designed system are described and systems are designed. The SADT methodology (created on the basis of the SASD methodology) is one of the most well-known systems analysis and design methodologies.

The peculiarity is that it models such properties of systems as control, feedback and resources. The conceptual model consists of four subsystems: 1) nation level; 2) regional level; 3) educational subsystem; 4) infrastructure subsystem. The Youth Entrepreneurship Development Mechanism is a complex system that encompasses many elements that are interconnected by common goals, objectives,

projects and functions. And the quality of these linkages depends on how well the system works.

Keywords: entrepreneurship; youth entrepreneurship; mechanism of entrepreneurship support; SADT-methodology.

Костюкевич А. Н., к.э.н., доцент, Демчук А. В., студентка
(Национальный университет водного хозяйства и
природопользования, г. Ровно),

Костюкевич К. Р., студентка (Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченка)

ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ПОДДЕРЖКИ МОЛОДЕЖНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Проанализированы отечественный и зарубежный опыт поддержки молодежного предпринимательства. Доказана потребность разработки механизма поддержки молодежного предпринимательства в Украине. Предложена концептуальная модель механизма развития молодежного предпринимательства, которое базируется на SADT-методологии, с помощью которой анализируются функции, что выполняет система, описываются спецификации требований и функций проектируемой системы и проектируются системы.

Ключевые слова: предпринимательство; молодежное предпринимательство; механизм поддержки предпринимательства; SADT-методология.
